

ŠTO JE VINOGRADARSKI KATASTAR?

WHAT IS WINE-GROWING CADASTRE?

N. Fazinić

U nas se u posljednje vrijeme mnogo govori o vinogradarskom katastru. Što je zapravo to i kako doći do njega?

“Vinogradarski katastar je evidentiranje svih vinogradarskih površina jedne zemlje, uz obavezno utvrđivanje i evidentiranje sortnog sastava”.

Znači obavezno doći na svaku parcelu vinograda, utvrditi vlasnika, sortni sastav te sravniti postojeće stanje s katastrom i zemljišnim knjigama. Nailazimo na prvu zapreku - nesređen katastar i zemljišne knjige. Međutim i da su ta pitanja sređena, a time se paralelno izrađuje vinogradarski katastar taj bi posao, u najmanju ruku trajao barem 10 godina, možda i više, zavisno o okolnostima, a za to vrijeme dolazi neminovno do osjetne promjene stanja. Računa se da se u Hrvatskoj svake godine iskrči približno 3 000 do 4 000 ha vinograda. Usput da se i ne govori koliko bi stručnog i pomoćnog osoblja bilo potrebno, a konačno koliko bi sve to koštalo. Hrvatska nema ni kadrova ni novaca, a izgleda ni želje da se to napravi.

Uzmite kao primjer jedno relativno malo područje npr. podregija Plešivica, za koje se smatra da ima oko 3 000 ha vinograda i nekoliko desetaka tisuća parcela.

Mislim da ćete se složiti samnom, da realno gledajući, posao oko izrade izvornog vinogradarskog katastra predstavlja za nas čistu utopiju.

U nas bi se vinogradarski katastar dao djelomično provesti ustanovljenjem ukupnih površina vinograda, avio, odnosno satelitskom snimkom, razumljivo uz obradu materijala, no postavlja se pitanje: što smo postigli time kada smo ustanovili ukupne površine vinograda? Recimo ipak nešto, ali nedovoljno sa stanovišta vođenja vinogradarske politike, jer osnova vinogradarske politike je pored ustanovljenja površina i nužno poznavanje asortimana. To je ključ kojim svaka napredna vinogradarska zemlja svijeta teži usmjerenju asortimana u pravcu kvalitete, stimulirajući značajnim kreditima, poreznim i drugim olakšicama, krčenje starih vinograda nepovoljnih sorata, te podizanje novih sa

isključivo preporučenim kvalitetnim sortama za pojedino vinogradarsko područje.

Treba konačno shvatiti da vinogradarski katastar nije sebi svrhom, već je osnovni element za vođenje konstruktivne vinogradarske politike.

Prvi zadatak kod osnivanja vinogradarskog katastra, u svakoj zemlji, je stvaranje državne institucije koja će pored rada na katastru voditi i kompletnu vinogradarsku politiku. U našem slučaju to bi trebao biti Državni zavod za vinogradarstvo i vinarstvo. Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva osnovalo je takav Zavod. Nažalost, brzopleto i neodgovorno, što nam nije na čast. Zavod treba postojati ali mu se prethodno moraju osigurati uvjeti za normalan rad, što znači odgovarajući prostori, stručno osposobljeni kadrovi, vlastiti laboratorij kao i dovoljno rashladnog prostora za čuvanje vina. A to kako znamo Zavod tek danas postepeno stvara.

Međutim to ne opravdava Zavod od ažurne provedbe tehničkih pitanja u odnosu na zaštitu kontroliranog podrijetla i korektan odnos prema proizvođačima.

Ti zadaci su uglavnom, postojali i ranije, jer zaštita kontroliranog podrijetla nije od jučer, a obavljali su ih Institut za VVVV Zagreb, Agronomski fakultet i Institut za jadranske kulture i melioraciju krša Split, uglavnom uspješno.

Do nedavno posao Zavoda bio je sveden na izdavanje "markica". Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva je smatralo da su izdavanjem "markica" riješeni glavni problemi vinogradarsko-vinarske proizvodnje, jer je "markica" jamac kakvoće te jamči potrošaču da kupuje i pije ono što je označeno na etiketi boce, a proizvođača štiti od nelojalne konkurencije.

Proizvođač mora "markicu" dobiti izravno od Zavoda, kako je to u cijelom svijetu i dat će je ugraditi na kapicu onome tko mu na tržištu pruži najbolju kvalitetu uz najpovoljniju cijenu. Drugačije je to stvaranje monopola na tržištu, što je Zakonom zabranjeno.

Međutim, promjenom rukovodećeg kadra Zavoda i boljom opremom i kadrovima, Zavod je krenuo u dobrom pravcu, što je za pozdraviti.

Pored ustanovljenja sveukupnih površina pod vinogradima (avio ili satelitski snimak) Zavod bi trebao obaviti:

– reviziju elaborata o zaštiti kontroliranog podrijetla za svakog proizvođača, iz čega proizlaze podaci o površini vinograda s katastarskim česticama, asortiman vinove loze, agro i ampelotehnike (broj čokota, razmak sadnje i dr.) te očekivani urodi grožđa i vina, razumije se danas uz kompjutorsku obradu. Time bi se došlo do podataka vinogradarskog katastra za sva zaštićena vina po kategorijama (vrhunsko, kvalitetno i stolno). Dakle, za sva zaštićena vina koja dolaze na tržište. To bi već bio veliki napredak.

Razumljivo da time nemamo podataka o kategoriji zaštite stolnih vina i vinima koja se troše u domaćinstvu. Međutim, ako bi se sprovelo u život ono što govori Zakon o vinu i Pravilnik o vinu, a što se odnosi na obaveznu prijavu svakog proizvođača o svemu što predviđa "Upisnik", došlo bi se do daljnjih saznanja i o stolnim vinima bez zaštite.

Međutim, do podataka o stolnim vinima bez zaštite i vinima koja se troše u domaćinstvu moguće je doći, ako se od ukupnih površina vinograda (avio odnosno satelitski snimak) odbiju površine pod zaštitom kontroliranog podrijetla.

Realizacijom gornjeg prijedloga i bez ažurnosti "Upisnika" bio bi praktički proveden dobar dio vinogradarskog katastra i učinjen ogroman korak naprijed u stvaranju reda u vinogradarsko-vinarskoj proizvodnji.

Kao primjer iz kojeg bismo mogli izvući odgovarajuće zaključke i koristi u izradi vinogradarskog katastra iznijet ćemo, makar u kratkom obliku, jednu vinogradarsku regiju Francuske.

Onaj tko i najmanje pozna vinogradarski katastar Francuske, najnaprednije vinogradarske zemlje svijeta, dobro zna koliko je to bio dugotrajan, zahtjevan i vrlo skup zahvat. Kao prvo Francuska je osnovala državnu ustanovu I. V. C. C. danas ONIVIN, za svaku regiju zemlje. Razumije se potpuno uređenu prostorom, kadrovima i opremom. Pri tome se smatra, da su katastar i zemljišne knjige ažurne, što je u jednoj zemlji kao Francuska normalno.

Osnova izrade vinogradarskog katastra je bila Uredba da nitko u Francuskoj ne smije posaditi 1 ha vinograda bez odobrenja I. V. C. C.-a, ako prethodno ne iskrči 1 ha ili to pravo prenese na drugoga. Time je postavljen osnovni zahtjev da se u vrijeme izrade vinogradarskog katastra površine pod vinogradima neće mijenjati.

Drugo - za svakog je vinogradara na terenu ustanovljeno stanje površina i asortiman, broj čokota, razmak sadnje i dr. Time je stvorena ogromna kartoteka (danas, kompjutorski obrađena) za svakog pojedinog proizvođača, po općini, departmanu i zemlji. U daljnjem tijeku, državnom politikom stimuliranja krčenja vinograda neinteresantnih sorata a sadnjom isključivo kvalitetnih došlo je do ozbiljnog smanjenja površina pod vinogradima od 1 137 000 ha u 1979. godini na 887 800 ha u 1995. Dakle smanjene su površine za čitavih 250 000 ha. Pri tome je došlo do nevjerovatne izmjene asortimana u pogledu kvalitete pa su neinteresantne sorte završavale redovito u destilatu i konačno iskrčene. Predstavite si načiniti vinogradarski katastar na tako ogromnim površinama. Sve je to rezultat politike francuske države i Europske unije (E. U.),

ranije E. Z.-a davanjem velikih i povoljnih kredita, oslobađanjem od poreza i drugih stimulacija kako za krčenje tako i za podizanje vinograda kvalitetnim sortama.

Le Languedoc-Roussillon danas je prva vinogradarska regija Francuske koja zauzima četiri departmana juga i dijela jugozapada Francuske, odnosno trećinu sveukupnih površina pod vinogradima.

– Površine ove regije iznosile su 1979. g. 418 800 ha, a 1995. g. 294 200 ha, što znači da je površina smanjena za 124 600 ha, čime su eliminirane manje vrijedne sorte visokih prinosa i slabe kvalitete vina.

– Proizvodnja u 1000 hl bila je 1979. g. 32 372 mil. hl, a 1995. g. 17 489 mil. hl, dakle smanjenje proizvodnje vina za 14 883 mil. hl.

Izmjena asortimana – (ha) glavne sorte

CRNE SORTE		
	1979.	1995.
Cabernet Sauvignon	5 330	11 470
Grenache crni	38 190	41 210
Merlot crni	9 070	15 340
Syrah crni	14 550	22 460
BIJELE SORTE		
Chardonnay	1 110	4 810
Sauvignon bijeli	460	3 480

Iz prednjih podataka proizlazi da danas na ovom području dominiraju crne sorte među kojima je na prvom mjestu *Grenache crni* kao tradicionalna kvalitetna sorta s 41 210 ha, možda površine Hrvatske. Zatim *Syrah crni*, dok su u asortimanu uvedene na velikim površinama visokokvalitetne sorte koje su ranije bile slabije prisutne u regiji: *Cabernet Sauvignon* i *Merlot crni*, a od bijelih *Chardonnay* i *Sauvignon bijeli*.

Ovi podaci su važan primjer i za nas, da se uoči u kojem pravcu se kreće suvremeni asortiman jedne južne, odnosno jugozapadne regije Europe.

Ustrojen mehanizam vinogradarskog katastra Francuske, obaveza je danas svim zemljama Europske Unije (E. U.).

U Francuskoj vinogradarsku politiku, kroz vinogradarski katastar danas vodi ustanova ONIVIN, koja ima i nadzor nad ogromnom rasadničkom proizvodnjom, klonskom selekcijom - virus free kao obaveznom i isključivom, jedna od značajnih karika u lancu napredne vinogradarske, proizvodnje i politike.

Ako bismo saželi prije rečeno mogli bismo zaključiti:

– Izvorni vinogradarski katastar kakav je realiziran u Francuskoj za nas je nedostupan i neizvediv, a njegovo stalno naglašavanje u nas samo stvara zabunu u javnosti nedovoljnim poznavanjem predmeta.

– Bila bi obavezna evidencija svih vinogradarskih površina avio ili satelitskom snimkom, ako to prihvati Ministarstvo, a država izdvoji novac iz proračuna.

– Naše realne mogućnosti su da Zavod sprovede reviziju elaborata zaštite kontroliranog podrijetla za svakog proizvođača, dobivanje evidencije o površinama vinograda, katastarskih čestica, asortimana vinove loze, agro i ampelotehnike te očekivanog uroda grožđa i količine vina, poštujući Zakon o vinu i Pravilnik o vinu, a posebice “Upisnik”.

– Da se kontroli rada Zavoda posveti veća pažnja, posebice kroz njeno Upravno vijeće i Ministarstvo poljoprivrede koje je dužno Zavodu stvoriti bolje uvjete poslovanja. Od posebnog je značenja ispravna primjena “markica” isključivši posrednika.

– Da država putem odgovarajućih povoljnih kredita i porezne politike omogući proizvođačima lakše podizanje vinograda. Sve dok država ne promijeni odnos prema proizvođaču-vinogradaru, dotle ne možemo očekivati nikakav veći napredak u vinogradarsko-vinarskoj proizvodnji.

Adresa autora – Author's address:

Primljeno: 20. 6. 1998.

Dr. Nevenko Fazinić, dipl. ing.
Posilovićeve 8
10000 Zagreb